

Sodankylän ulkoiluolosuhteiden asukaskysely 2010 Tulokset

11.11.2010

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	3
1 VASTAAJIEN TAUSTATIEDOT	4
2 ULKOILUTOTTUMUKSET.....	6
2.1 Ulkoilu- ja liikunta-aktiivisuus.....	6
2.2 Ulkoilulajit.....	6
2.3 Ulkoilua rajoittavat tekijät	7
3 ULKOILUPAIKAT	8
3.1 Ulkoilupaikkojen käyttö	8
3.2 Ulkoilupaikan valinta	9
3.3 Ulkoilupaikkojen saavutettavuus.....	10
4 SODANKYLÄN ULKOILUPALVELUT	11
5 ULKOILUPAIKKOJEN ARVOSANA JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	12
5.1 Ulkoilupaikkojen arvosana.....	12
5.2 Kohdekohtaiset kehittämistarpeet ja -ehdotukset	12
5.2.1 Pyörätiet ja kevyen liikenteen väylät.....	13
5.2.2 Erilaiset reitit: kuntopolut ja -radat, luontopolut ja retkeilyreitit	13
5.2.3 Hiihtoladut	14
5.2.4 Muut kohteet.....	14
5.2.6 Uimarannat ja avantouintipaikat.....	15
5.3 Puuttuvat ulkoilupaikat	15
6 SODANKYLÄN ULKOILUN KEHITTÄMISTARPEET ASUKASKYSELYN PERUSTEELLA.....	16

JOHDANTO

Tämä asukaskysely on osa Sodankylässä maaliskuun alussa 2010 alkanutta Suomen ulkoilumahdollisuuksien katselmus (Sulka II) -hanketta. Suomen Latu aloitti syyskuussa 2009 valtakunnallisen Suomen ulkoilumahdollisuuksien katselmus (Sulka II) -hankkeen, jossa tavoitteena on selvittää 15 suomalaisessa kunnassa ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksien nykytila ja tulevaisuuden kehittämistarpeet. Vuosina 2009–2011 toteutettava hanke toimii 10 -vuotisseurantaselvityksenä vuosina 1998–2000 toteutetulle Sulka I -hankkeelle, jossa selvitettiin yli 400 kunnan ulkoilumahdollisuudet. Tavoitteena on levittää tieto hankkeen tuloksista ja kerätyistä hyvistä käytännöistä ja toimintamalleista myös kaikille Suomen kunnille hankkeen loppupuolella. Hanketta rahoittavat Opetusministeriö ja Suomen Latu.

Sodankylä toimii yhtenä hankekunnista. Sodankylässä asukaskyselyn tuloksia käytetään osana kunnassa tehtävää Sodankylän ulkoilumahdollisuuksien nykytilan selvitystä. Yhteensä Sodankylän asukaskyselyyn vastasi 191 asukasta. Tämä on 2,1 prosenttia Sodankylän väestöstä. Sodankylässä oli vuoden 2009 lopussa 8 817 asukasta.

Asukaskysely oli avoimena Sodankylän kaupungin kotisivuilla 3.5. – 31.5.2010 välisen ajan. Asukaskysely oli suunnattu kaikille yli 12 -vuotiaille sodankyläläisille. Asukaskyselystä tiedotettiin aktiivisesti paikallisessa mediassa, kunnan kotisivuilla sekä latujen varsille sijoitetuissa mainoksissa. Lisäksi vastausten saamiseksi pyydettiin sähköpostitse paikallisia yhdistyksiä vastaamaan kyselyyn sekä tiedottamaan kyselystä jäsenistölleen. Asukaskyselyn yhteydessä myös arvottiin erilaisia ulkoiluun liittyviä tuotteita. Voittajille on ilmoitettu voitosta henkilökohtaisesti.

Asukaskyselyn avulla kartoitettiin sekä sodankyläläisten henkilökohtaisia ulkoiluun liittyviä tottumuksia että ulkoilun olosuhteisiin liittyviä tekijöitä asukkaiden kokemana. Asukkaan omaan käyttäytymiseen liittyen kartoitettiin ulkoilun määrää, heidän harrastamiaan ulkoilulajeja, ulkoilun esteitä sekä ulkoilupaikan valintaan vaikuttavia tekijöitä. Olosuhteiden näkökulmasta kartoitettiin asukkaiden ulkoilupaikkojen käyttöä, ulkoilupaikkojen saavutettavuutta sekä asukkaiden arvioita ulkoiluolosuhteiden nykytilasta ja kehittämistarpeista. Asukkaat saivat myös antaa arvosanan Sodankylän ulkoiluolosuhteille. Asukaskyselyn tulosten avulla halutaan kehittää Sodankylän ulkoiluolosuhteita. Tähän raporttiin on kerätty tärkeimmät tulokset ja Sodankylän kaupungille toimitetaan koko aineisto mahdollisia jatkoanalyysjä varten.

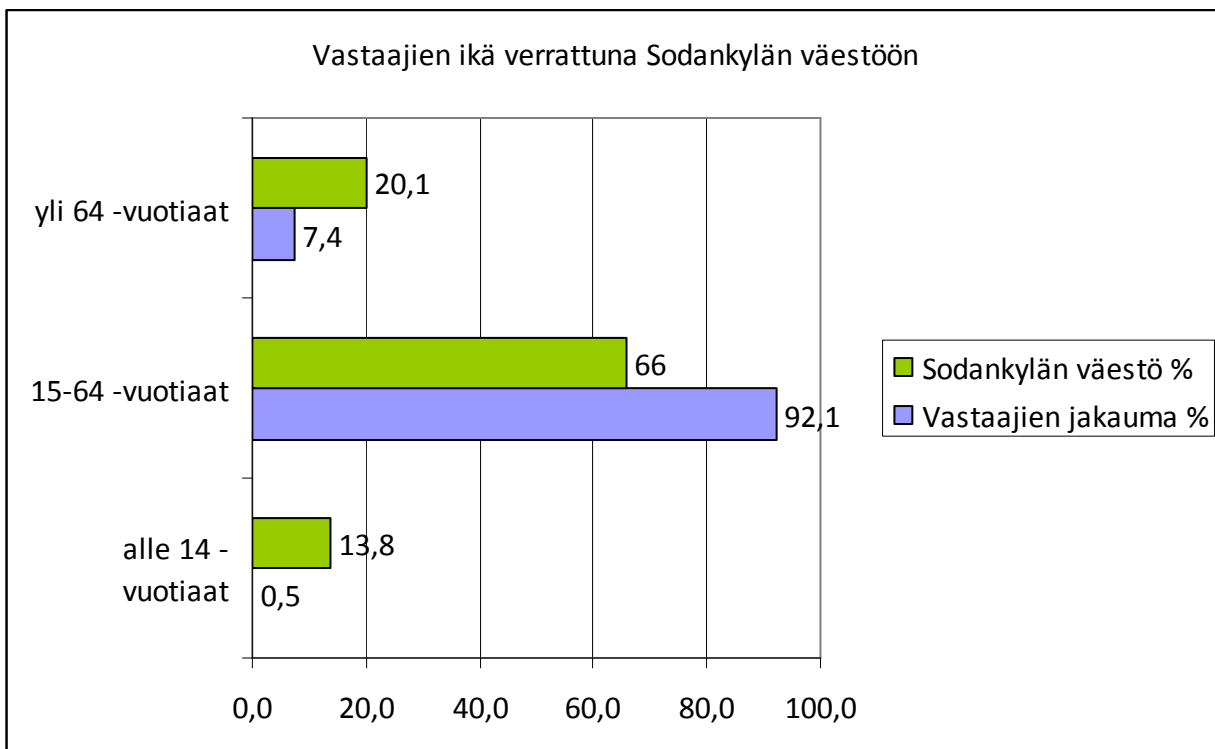
Asukaskyselyn aineisto on analysoitu Webropol- ja Excel -perustyökaluilla. Insight -työkalun avulla on etsitty riippuvuuksia aineiston eri muuttujien väliltä. Koska asukaskysely sisälsi avoimia kysymyksiä muun muassa kehittämissuhteista, analysoitiin aineistoa Text Mining -työkalulla, joka etsii sanaryppäistä yleisimmät sanat, luo sanapilviä tai sanakarttoja. Asukaskyselyn tulokset on analysoinut ja raportin kirjoittanut Sulka II -hankkeen projektikoordinaattori Eveliina Nygren.

1 VASTAAJIEN TAUSTATIEDOT

Asukaskyselyn vastaajista 0,5 prosenttia oli alle 19 -vuotiaita, yhteensä 92,1 prosenttia työkäisiä eli 19–64 -vuotiaita ja yhteensä 7,4 prosenttia yli 65 -vuotiaita. Juuri eläköityvien tai eläkkeelle jäävien 65–74 -vuotiaiden ikäluokka on kohtuullisen hyvin edustettuina kyselyssä: 6,3 prosenttia yli 65 -vuotiaista vastaajista oli juuri tätä ikäluokkaa. Vanhin vastaaja asukaskyselyssä oli 79 -vuotias.

Suhteutettuna Sodankylän väestörakenteeseen korostuu vastauksissa työkäisen väestön mielihäpe (Kuvio 1). Tästä kertoo myös vastaajien pääasiallinen toiminta. Vastaajista noin 74 prosenttia on työelämässä joko yrittäjänä, toimihenkilönä tai työntekijänä. Opiskelijoita tai koululaisia vastaajista on 7 prosenttia ja työttömiä tai lomautettuja 3,2 prosenttia. Sodankylän työttömyysprosentti oli vuoden 2009 lopussa 13,2 prosenttia. Eläkkeellä vastaajista oli noin 9,2 prosenttia siinä missä Sodankylän väestössä eläkeikäisen väestön osuus oli vuoden 2009 lopulla noin 20 prosenttia. Tämä on odotettu tulos tehtäessä sähköistä kyselyä, mutta hankkeen tutkimusekonomisista syistä kysely jouduttiin toteuttamaan sähköisenä.

Kuvio 1. Vastaajien ikäjakauma (N=) suhteessa Sodankylän väestöön 31.12.2009.

Asukkailta kysyttiin taustatietona myös heidän asumistilannettaan. Vastaajista noin 52 prosenttia on lapsiperheitä. Kahden aikuisen lapsettomia talouksia oli noin 32 prosenttia vastaajista. Sinkkuja eli yhden aikuisen talouksia oli noin 11 prosenttia vastaajista. Vastaajien sukupuolta tarkasteltaessa, olivat naiset miehiä enemmän edustettuina asukaskyselyssä sekä suhteutettuna Sodankylän väestöön: vastaajista 80 prosenttia oli naisia ja vain 20 prosenttia miehiä (Taulukko 1). Tämän tyyppisissä kyselyissä naiset ovat perinteisesti aktiivisempia vastaamaan, mutta kyseisessä aineistossa naiset ovat yliedustettuina. Vastaajat jakautuvat myös tasaisesti Sodankylän asuinalueille.

Taulukko 1. Vastaajien sukupuoli (N=191) suhteessa Sodankylän väestöön 31.12.2009.

Sukupuoli	Vastaajat %	Sodankylän väestö %
Miehet	20	52
Naiset	80	48

Tarkasteltaessa vastaajien yhdistysaktiivisuutta, voidaan sanoa kyselyyn vastanneen sekä itsenäisesti liikuntaseuran kuulumatta liikkuvia ja ulkoilevia sekä vastaajia, jotka kuuluvat liikuntaseuraan, liikkuvat seuran vuoroilla tai liikkuvat seuran toiminnan ulkopuolella, mutta kuuluvat seuraan. Kokonaisuudessaan vastaajista liikuntaseuraan kuului 32,5 prosenttia vastaajista ja liikuntaseuraan kuulumattomia itsenäisesti ulkoilevia ja liikkuvia oli 67,5 prosenttia vastaajista.

2 ULKOILUTOTTUMUKSET

2.1 Ulkoilu- ja liikunta-aktiivisuus

Toteutetussa asukaskyselyssä yhtenä osa-alueena kartoitettiin sodankyläläisten ulkoiluaktiivisuutta. Ulkoilu määriteltiin kodin pihapiirin ulkopuolella vapaa-ajalla omin lihasvoimin tapahtuvaksi vähintään 15 minuuttia kestäväksi liikkumiseksi ja oleskeluksi. UKK -instituutin terveysliikuntasuosituksen mukaan ihmisen tulisi harrastaa perusliikuntaa yhteensä 3-4 tuntia viikossa jaettuna kaikille viikonpäiville eli vähintään 30 minuuttia päivässä. Yleisesti ottaen ulkoilua ei välttämättä aina mielletä liikunnaksi vaikka se usein sitä onkin. Toiset ulkoilevat liikkuaan ja toiset ulkoilevat esimerkiksi luontoelämysten vuoksi tai siirtyäkseen paikasta toiseen.

Asukaskyselyn vastaajat ulkoilevat verrattain paljon: 42 prosenttia vastaajista ulkoilee päivittäin ja 50 useammin kuin kerran viikossa. Liikuntaa vastaajista harrastaa päivittäin 39 prosenttia ja useamman kerran viikossa 53 prosenttia. Vastaajissa painottuvat aktiiviset ulkoilijat ja liikkujat. Tämä on odotettu tulos: paljon ulkoilupaiikkoja käytävillä on myös suurempi halu kehittää olosuhteita ja osallistua asukaskyselyyn.

Sulka II -hankkeen asukaskyselyn vastaajista ulkoilua päivittäin tai useamman kerran viikossa harrastaa 92 prosenttia vastaajista siinä missä myös liikuntaa harrastaa saman verran vastaajista. 4 prosenttia vastaajista sanoo ulkoilevansa kerran viikossa, liikuntaa sanoo harrastavansa 3 prosenttia vastaajista. Harvemmin kuin kerran viikossa ulkoilee 4 prosenttia vastaajista ja 6 prosenttia vastaajista sanoo harrastavansa liikuntaa harvemmin kuin kerran viikossa. Kansallisen liikuntatutkimuksen mukaan (2009–2010) ”harvemmin” tai ”ei koskaan” -liikkuvien osuus on noin 10 prosenttia suomalaisesta aikuisväestöstä (19–65 -vuotiaat). Tämä on ryhmä, joka tulee huomioida tulevaisuuden yhdyskunta- ja liikuntasuunnittelussa.

2.2 Ulkoilulajit

Asukkailta kysyttiin Sulka II -hankkeen asukaskyselyssä heidän eniten harrastamia ulkoilulajeja (Taulukko 2). Suosituimpia lajeja vastaajien keskuudessa olivat kävelylenkkeily, hiihto ja juoksulenkkeily. Myös koiran ulkoiluttaminen on suosittua. Muitakin lajeja nimettiin eniten tai toiseksi eniten harrastettujen lajien joukkoon, mutta yksikään jota listassa ei ilmene, ei noussut yli prosentin osuuden eli vastaukset hajaantuivat monien eri ulkoilulajien välille.

Asukkailta kysyttiin myös lajeja, joita he tulevaisuudessa haluaisivat harrastaa enemmän sekä lumiseen aikaan että sulan maan kaudella. Vastaajat nimesivät 1–3 tärkeintä lajia, joita haluaisivat harrastaa tulevaisuudessa. Lumiseen aikaan noin 34 prosenttia kaikista vastauksista oli hiihto. Esiin nousi myös luistelu (noin 10 prosenttia vastaajista) ja kävelylenkkeily (noin 9 prosenttia vastaajista). Sulan maan kaudella vastaajat haluaisivat tulevaisuudessa harrastaa enemmän pyöräilyä (18 prosenttia vastaajista) sekä kävely- ja juoksulenkkeilyä (13 prosenttia ja 12 prosenttia vastaajista).

Taulukko 2. Sodankyläläisten eniten ja toiseksi eniten harrastamat ulkoilulajit yhteensä (N=191).

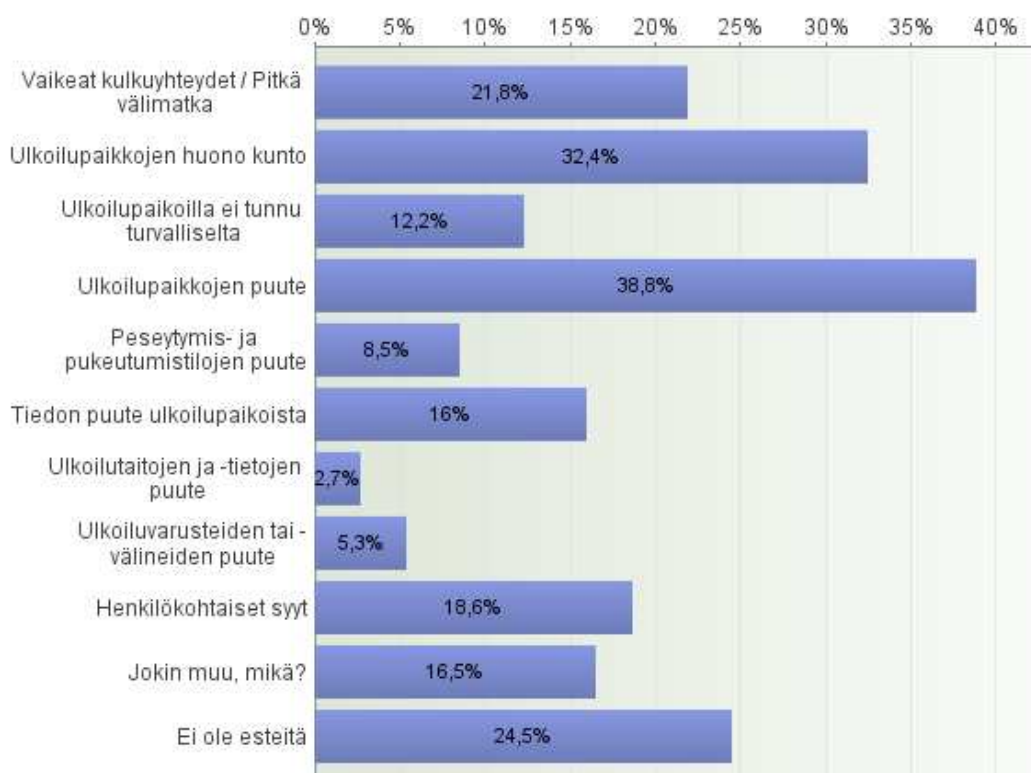
	Mitä ulkoilulajia olet eniten harrastanut? N	Prosenttia vastaajista %
Kävelylenkkeily	80	42,6
Hiihto	42	22,3
Juoksulenkkeily	12	6,4
Koiran ulkoiluttaminen	11	5,9
Lasten kanssa ulkoilu	9	4,8
Jalkapallo	7	3,7
Pyöräily	7	3,7
Metsästys	4	2,1
Sauvakävely	3	1,6
Laskettelu	2	1,1
Luistelu	2	1,1
Patikointi/Retkeily	2	1,1

2.3 Ulkoilua rajoittavat tekijät

Sulka II -hankkeen asukaskyselyssä asukkailta kysyttiin heidän ulkoiluaan rajoittavia tekijöitä (Kuvio 2). Vastaajat saivat valita vaihtoehdoista 0–3 heidän mielestään merkittävintä tekijää. Osa vastaajista kokee, ettei ulkoilua rajoittavia tekijöitä ole (24,5 prosenttia). Noin 19 prosenttia vastaajista nimeää ulkoilua rajoittavaksi tekijäksi henkilökohtaisen syyn. Henkilökohtaisilla syillä tarkoitetaan esimerkiksi työstä johtuvaa ajanpuutetta, laiskuutta, sairautta tai esimerkiksi väsymystä.

Olosuhteisiin liittyvistä syistä eniten vastaajien ulkoilua rajoittavat ulkoilupaikkojen puute (noin 39 %), ulkoilupaikkojen huono kunto (32 %) ja vaikeat kulkuyhteydet (noin 22 %). Myös tiedon puute ulkoilupaikoista rajoittaa ulkoilua noin 16 prosentilla vastaajista.

Kuvio 2. Ulkoilua rajoittavien tekijöiden prosentuaalinen jakauma (N=188).

3 ULKOILUPAIKAT

Kyselyssä asukkailta kysyttiin heidän ulkoilupaikkojen käyttöönsä, ulkoilupaikan valinnan perusteena olevia tekijöitä ja ulkoilupaikan saavutettavuuteen ja sijaintiin liittyviä tekijöitä.

3.1 Ulkoilupaikkojen käyttö

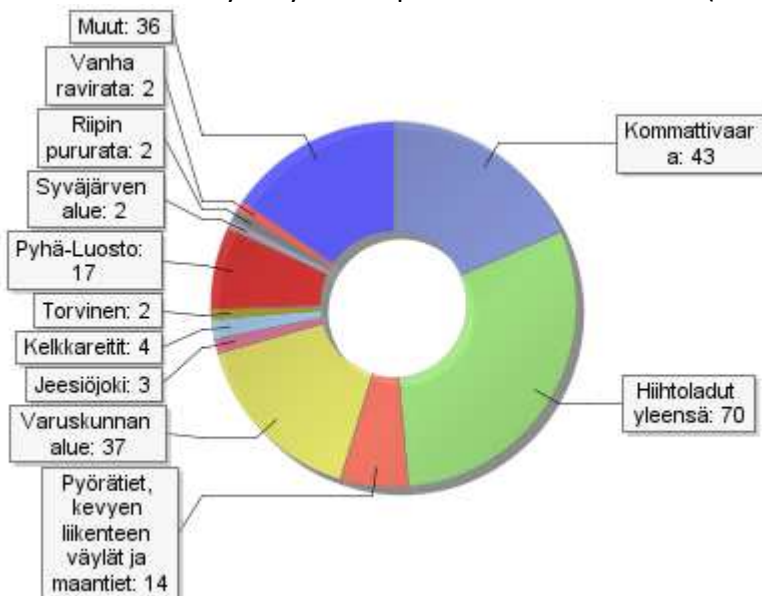
Asukaskyselyssä vastaajat saivat arvioida yleisellä tasolla ulkoiluun erilaisilla ulkoilupaikoilla. Kysymys kuului, käytätkö kohdetta ulkoiluun? 80 prosenttia vastaajista käyttää pyöräteitä tai kevyen liikenteen väyliä ulkoiluun. Hiihtoladut (noin 72 % vastaajista), metsät (67 % vastaajista) sekä kuntopolut ja radat (60 % vastaajista) ovat myös suosittuja ulkoilupaikkoja. Muita suosittuja ulkoiluun käytettyjä kohteita ovat luontopolut (56 % vastaajista), uimarannat (noin 53 %) ja pohjoisessa tietysti laskettelurinteet ja rinnehihtokeskukset (noin 41 %). Kokonaisuudessaan eniten ulkoiluun käytetyistä kohteista hyvin pieni osa on kuitenkin pitkälle rakennettuja.

Asukkailta kysyttiin myös heidän eniten lumisella ja eniten sulan maan kaudella käyttämäänsä ulkoilupaikkaa. Samalla asukkaat saivat esittää kehittämisehdotuksia kyseistä ulkoilupaikkaa koskien. Yhteensä 179 vastaajaa nimesi eniten käyttämänsä ulkoilupaikan lumisella kaudella ja 170 vastaajaa sulan maan kaudella. Yhteensä kyselyssä oli 191 vastaajaa.

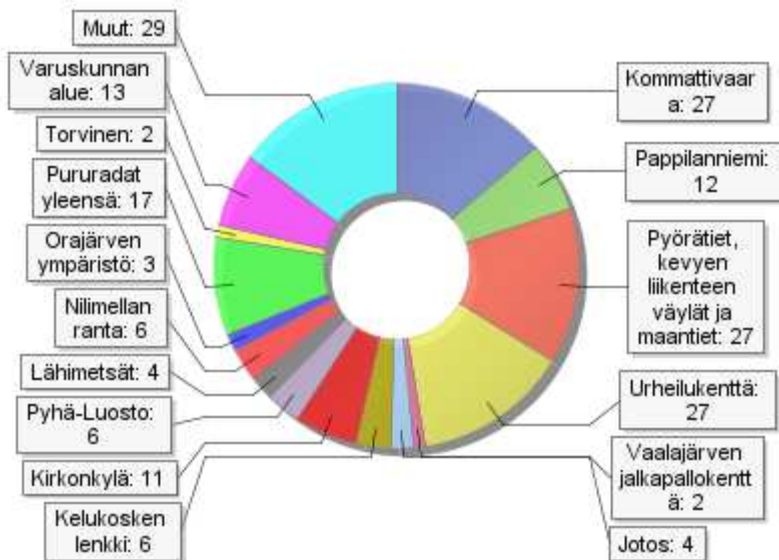
Lumiseen aikaan vastaajat nimeivät tiettyjä suosittuja kohteita, mutta muuten ulkoilupaikkojen käyttö hajaantuu (Kuvio 3). Paljon mainintoja keräävät Kommattivaara ja varuskunnan alue. Kokonaisuudessaan paljon mainintoja saavat myös eri hiihtoladut. Myös kevyen liikenteen väylät ovat suosittuja, vaikka onkin kyse talvesta. Lenkkeilykausi jatkuu talvella kevyen liikenteen väylillä.

Sulan maan kaudella suosituimmaksi yksittäiseksi kohteeksi kaiken kaikkiaan nousevat talvea enemmän erilaiset kotoa lähellä olevat kevyen liikenteen väylät, reitit, pururadat sekä luontopolut erona lumisen kauden eniten käytettyyn, esimerkiksi kauempana sijaitsevaan hiihtolatuun. Ehdoton ykkönen on pyörätie, kevyen liikenteen väylä ja myös maanteiden pientareet. Myös Kommattivaara on suosittu ulkoilualue kuntakeskuksen urheilukentän rinnalla (Kuvio 4).

Kuvio 3. Eniten käytetty ulkoilupaikka lumiseen aikaan (N=179).

Kuvio 4. Eniten käytetty ulkoilupaikka sulan maan kaudella (N=170).

3.2 Ulkoilupaikan valinta

Asukkaita pyydettiin arvioimaan ulkoilupaikan valintaan vaikuttavien tekijöiden tärkeyttä asteikolla 1–4 (Taulukko 3). Tärkeimmiksi tekijöiksi ulkoilupaikan valinnassa nousivat ulkoilua rajoittavien tekijöiden suuntaisesti ulkoilupaikan hyvä kunto (Ka 1,4), ulkoilupaikan turvallisuus (Ka 1,5) sekä hyvä valaistus (Ka 1,8). Vähiten tärkeää vastaajille oli palvelujen sijainti lähellä ulkoilupaikkaa (Ka 3,6).

Taulukko 3. Kuinka tärkeitä seuraavat asiat ovat sinulle ulkoilupaikan valinnassa? (N=190)

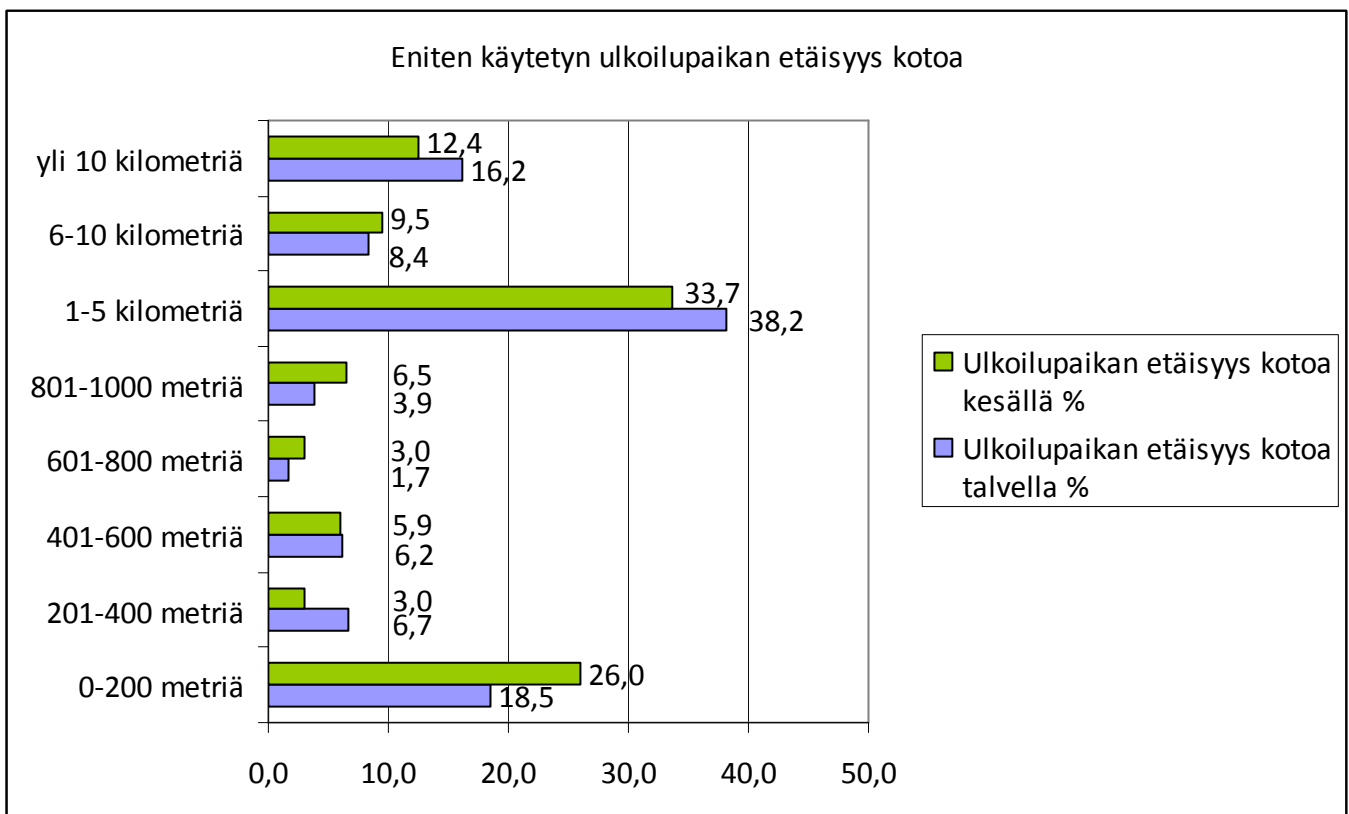
	1 Erittäin tärkeä	2 Melko tärkeä	3 Ei kovin tärkeä	4 Ei lainkaan tärkeä	Yhteensä	ka.
Hyvä ulkoilupaikan kunto	128	55	6	1	190	1,4
Ulkoilupaikan turvallisuus	113	66	9	1	189	1,5
Hyvä valaistus	88	77	18	5	188	1,8
Hyvät opastustaulut ja viitoitukset	75	79	28	4	186	2
Ulkoilupaikan esteettömyys	68	82	30	6	186	2,1
Helppo saavutettavuus ilman autoa	71	69	41	8	189	2,2
Maaston vaihtelevuus	46	94	44	3	187	2,3
Soveltuvuus perheliikuntaan	68	64	42	13	187	2,3
Saan tietoa ulkoilupaikan kunnosta ja sijainnista verkkosivujen kautta	52	77	47	11	187	2,4
Mahdollisuus monien ulkoilulajien harrastamiseen	42	86	54	4	186	2,4
Saan tietoa ulkoilupaikasta karttojen avulla	45	77	56	11	189	2,5
Monipuolinen viherympäristö	33	83	63	10	189	2,7
Hyvät pysäköintimahdollisuudet	31	82	59	15	187	2,7
Palvelut lähellä ulkoilupaikkaa	10	34	112	30	186	3,6

3.3 Ulkoilupaikkojen saavutettavuus

Asukkaat arvioivat myös eniten käytettyjen ulkoilupaikkojen etäisyyttä kotoa (Kuvio 5). Lisäksi heiltä kysyttiin kulkuvälinettä ulkoilupaikalle. Eniten käytetty ulkoilupaikka sijaitsee keskimäärin kauempana kotoa talvella kuin kesällä: 0–200 metriä kotoa sijaitsevien ulkoilupaikkojen käyttö lisääntyy kesällä. Kesällä noin 26 prosenttia vastaajista sanoo ulkoilupaikan sijaitsevan 0-200 metrin päässä kotoa ja talvella noin 18,5 prosenttia. Lähiulkoilu ja -virkistysmahdollisuuksien, kuten lähimetsien ja kevyen liikenteen väylien käyttö siis luonnollisesti lisääntyy kesällä. Kokonaisuudessaan isoa eroa ei kuitenkaan käytössä ole. Kesällä alle kilometrin päässä kotoa sijaitsevia paikkoja käyttää noin 44 prosenttia ja talvella 37 prosenttia vastaajista. 1–5 kilometrin päässä kotoa sijaitsevaa paikkaa käyttää kesällä noin 34 prosenttia vastaajista siinä missä 38,2 talvella prosenttia vastaajista.

Ulkoilupaikalle kuljettiin useammin yksityisellä moottoriajoneuvolla talvella (62,6 prosenttia) kuin kesällä (16 prosenttia). Talvikaudella ulkoilupaikalle kuljettiin myös kävellen tai juosten (35,6 prosenttia). Kesällä eniten ulkoilupaikalle liikutaan kävellen tai juosten (noin 38 prosenttia) tai pyörällä (18,3 prosenttia) edellä mainitun moottoriajoneuvon lisäksi. Talvella pyörällä kulkee eniten käytetylle ulkoilupaikalle vain muutama. Yksikään ei sano kulkevänsä Sodankylässä kesällä tai talvella ulkoilupaikalle julkisella kulkuvälineellä. Kesällä 3 prosenttia sanoo kulkevänsä eniten käytetylle ulkoilupaikalle myös rullaluistimilla tai -laudalla.

Kuvio 5. Ulkoilupaikan etäisyys kotoa kesällä ja talvella.

Asukkailta kysyttiin myös avoimena kysymyksenä mitä ulkoilupaikkoja he toivoisivat lähemmäksi kotiaan. Vastaajat saivat merkata 0-3 ulkoilupaikkaa tärkeysjärjestyksessä. Noin 62 prosenttia ja esitti ainakin yhden toivomuksen ulkoilupaikasta lähempänä kotiaan. Eniten toivottiin hiihtolatuja ja pyöräteitä.

4 SODANKYLÄN ULKOILUPALVELUT

Ulkoilupalveluiden avulla asukkaille ja matkailijoille tuotetaan tietoa ulkoilupaikan sijainnista, kunnosta, haastavuudesta ja ulkoilupaikkaan liittyvistä muista tekijöistä. Informaation avulla madalletaan kynnystä liikkua, parannetaan kohteen kiinnostavuutta ja samalla myös luodaan tärkeää turvallisuuden tunnetta.

Sulka II -hankkeen asukaskyselyssä pyydettiin vastaajia arvioimaan eri ulkoilupalvelujen nykytilaa asteikoilla 1-5 (Taulukko 4). Analysointivaiheessa keskimäinen vastaus (3 Ei hyvä eikä huono) poistettiin vastauksista ja keskiarvot laskettiin uudelleen. Niinpä ulkoilupalvelujen keskiarvosanat sijoittuvat asteikoille 1-4. Välineiden vuokraus- ja huoltopalvelut ja yrittäjien tuottamiin palvelut saivat arvosanan 2,4. Eniten kehittämistarvetta vaikuttaisi olevan Sodankylässä sekä ulkoilupaikoista tiedottamisessa (Ka 2,6) että erilaisissa taukopaikoissa (Ka 2,6). Kokonaisuudessaan suhteutettuna ulkoilupaikkojen arvosanoihin, on ulkoiluolosuhteisiin liittyvissä palveluissa enemmän kehittämistä.

Asukkaat saivat esittää myös kehittämissuhteita kunnan ulkoilupalveluja koskien. Vastaajat jättivät yhteensä 75 kehittämissuhteesta eli noin 39 prosenttia vastaajista jätti kehittämissuhteen Sodankylän ulkoilupalveluja koskien. Kaikki kehittämissuhteet eivät koskeneet ainoastaan palveluja vaan toiveita esitetään myös konkreettisiin ulkoilupaikkoihin liittyen. Palveluita koskien kehittämissuhteissa korostuu ulkoilupaikkojen valikoimasta tiedottaminen sekä viitoitukseen panostaminen. Myös taukopaikkojen kunnossapitoon toivottiin kiinnitettävän huomiota.

Sodankylässä on erilaisia ulkoilupalveluja. Karttapalvelun avulla asukkaille tuotetaan tietoa reittien ja latujen sijainnista ja valikoimasta. Karttamateriaaleja löytyy sähköisenä mutta paperiversio vaatii päivittämistä. Tietoa ulkoilukohteista löytyy Sodankylässä monesta eri paikasta: tieto on hajallaan. Kattavaa tietoa ulkoilureiteistä löytyy Samoile Sodankylässä -sivustolta ja Sodankylän lintubongareiden bongari webissä on tietoa ulkoilukohteista. Vesiretkelystä tietoa löytyy Sodankylän matkailun sivuilla ja vapaa-aikapalveluiden sivuilta Kommattivaarasta.

Sodankylässä taukopaikkoja ja kotia ovat rakentaneet ja ylläpitävät sekä paikallinen Metsäkoulu opiskelijoineen sekä kunta. Metsäkoulu pitää rakentamiaan laavuja yllä. Portin pirtti Askassa on toinen kunnan kohde. Myös muita kohteita on olemassa ja niiden kunto ja ylläpidon taso vaihtelee.

Taulukko 4. Ulkoiluolosuhteisiin liittyvien palvelujen arvosanat.

	1 Erittäin hyvä	2 Hyvä	3 Huono	4 Erittäin huono	Yhteensä	ka.
Välineiden vuokraus- ja huoltopalvelut	6	57	36	6	105	2,4
Yrittäjien tuottamat palvelut (esim. kahvilat ja ohjelmapalvelut)	8	49	39	7	103	2,4
Opastustaulut ja viitat	5	54	43	6	108	2,5
Kunnan sähköiset ja paperiset ulkoilukarttamateriaalit	4	48	38	12	102	2,6
Ruoanlaitto-, tauko- ja yöpymispaikat	5	40	48	7	100	2,6
Esitteet ja tiedotteet internetin, lehtien, radion ja television kautta	4	45	44	11	104	2,6

5 ULKOILUPAIKKOJEN ARVOSANA JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

5.1 Ulkoilupaikkojen arvosana

Asukaskyselyssä asukkaat saivat antaa arvosanan Sodankylän ulkoiluolosuhteille. Vastaajat arvioivat kysymyksessä tyytyväisyyttään kutakin ulkoiluolosuhteiden kokonaisuutta kohtaan asteikolla 1 erittäin tyytyväinen, 2 tyytyväinen, 3 tyytymätön, 4 erittäin tyytymätön (Taulukko 5). Analysointivaiheessa vastauksista poistettiin Ei tyytyväinen eikä tyytymätön -vastausvaihtoehto.

Parhaimman arvosanan saivat luontopolut (Ka 2,2) ja hiihtoladut (Ka 2,26). Huonoimman arvosanan saivat pyörätiet/kevyen liikenteen väylät (Ka 2,78).

Taulukko 5. Sodankylän ulkoilupaikkojen arvosana kokonaisuudessaan.

	1 erittäin tyytyväinen	2 tyytyväinen	3 tyytymätön	4 erittäin tyytymätön	Yhteensä	Ka.
Luontopolut	12	75	25	5	117	2,2
Hiihtoladut	11	86	32	7	136	2,26
Ulkokentät	11	56	25	8	100	2,3
Kuntoreitit	4	70	26	6	106	2,32
Lähiliikuntapaikat	1	62	34	14	111	2,55
Uimarannat	3	51	52	10	116	2,59
Puistot	4	45	39	14	102	2,62
Pyörätiet/kevyen liikenteen väylät	5	57	51	34	147	2,78

5.2 Kohdekohtaiset kehittämistarpeet ja -ehdotukset

Asukaskyselyssä asukkailta kysyttiin kehittämisehdotuksia Sodankylän ulkoilupaikkoja koskien sekä yleisellä tasolla että tarkemmin asukkaan eniten kesällä ja talvella käyttämän ulkoilupaikan yhteydessä. Selvää on, että ulkoilupaikkojen kehittämisehdotusten määrä on suhteessa niiden käyttöön: pyöräteitä käytetään paljon ja tämän vuoksi niitä halutaan myös kehittää. Siksi tarkasteluun on nostettu myös keskiarvoltaan isoja mutta pienemmän ryhmän mielestä kehittämistä vaativia ulkoilupaikkoja. Kohteita on tarkasteltu kohteiden saamien kehittämistarve -kirjausten sekä kohteen saaman keskiarvon (1 jonkin verran kehittämistarvetta, 2 paljon kehittämistarvetta) näkökulmasta. Lisäksi asukkaat saivat jättää kirjallisia kehittämisehdotuksia eri ulkoilualueita koskien. Vastaajista kehittämisehdotuksia kirjasi 71 reittejä, polkuja, ratoja ja hiihtolatuja, 43 ulkoilu- ja virkistyspaikkoja ja 26 ulkokenttiä ja lähiliikuntapaikkoja koskien.

Enimmillään yksittäinen kohde sai (1 jonkin verran kehittämistarvetta/2 paljon kehittämistarvetta) kirjauksia 73 prosentilta kaikista vastaajista ja vähimmillään noin 20 prosentilta. Tietyt kohteet siis nousevat kehittämistarpeeltaan esiin ja toisiin ollaan kohtuullisen tyytyväisiä tai vaihtoehtoisesti käytön näkökulmasta niiden kehittämistarve koskee pienempää ryhmää ihmisiä. Kokonaisuudessaan ulkoilupaikoilla vaikuttaa olevan kehittämistarvetta ja ulkoilupaikkojen kokonais-arvosanojen mukaisesti

ulkoilupaikkoihin ollaan kohtuullisen tyytyväisiä. (Taulukko 5.)

5.2.1 Pyörätiet ja kevyen liikenteen väylät

Pyöräteiden ja kevyen liikenteen väylien aktiivinen käyttö heijastuu myös asukaskyselyn ulkoilupaikkojen kuntoon liittyviin tuloksiin. Vastaajista 25 prosenttia sanoo Sodankylän pyöräteillä olevan jonkin verran kehittämistarvetta. 48 prosenttia vastaajista on sitä mieltä että pyöräteillä on paljon kehittämistarvetta. Tämä antaa kunnalle selkeän viestin pyöräteiden kehittämistoimenpiteiden tarpeesta muistattaessa että 80 prosenttia vastaajista sanoi käyttävänsä pyöräteitä ulkoiluun.

Varsinaisia kehittämissuunnitelmia tarkasteltaessa kohdistuvat ne eniten kevyen liikenteen väylien verkoston kehittämiseen ja olemassa olevien väylien kunnon parantamiseen. Asukkaat toivovat pidempiä pyöräiteitä, jotka yhdistyvät keskustan kevyen liikenteen väyliin. Samalla olemassa olevien väylien raitioja toivotaan paikattavan ja korjattavan.

Myös kevyen liikenteen väylillä harrastettavat rullasuksi- ja rullaluistelureitit saivat mainintoja: 37 prosenttia kaikista vastaajista sanoi niillä olevan jonkin verran tai paljon kehittämistarvetta. Tarvetta vaikuttaisi olevan myös rullaluisteluun ja rullasuksiihintaan osoitetulle ja kunnon puolesta soveltuvalla reiteillä, joka on pinnaltaan hyvässä kunnossa.

5.2.2 Erilaiset reitit: kuntopolut ja -radat, luontopolut ja retkeilyreitit

Kokonaisuudessaan Sodankylän erilaiset reitit lukuun ottamatta pyörätietä vaativat asukkaiden mielestä jonkin verran kehittämistä. Kuntopoluille ja -radoille kirjasi kehittämistarvetta yhteensä 61 prosenttia vastaajista kehittämistarpeen keskiarvon ollessa 1,3 (jonkin verran kehittämistarvetta). Luontopoluille kehittämistarve -merkintöjä tuli 45 prosentilta vastaajista keskiarvon ollessa 1,4 (jonkin verran kehittämistarvetta). Retkeilyreiteille kehittämistarvetta merkitsi 36 prosenttia vastaajista kehittämistarpeen keskiarvon ollessa 1,4. Retkeilyreitillä tarkoitetaan viitoitettuja, pidempiaikaiseen retkeilyyn tarkoitettuja reittejä. Reitin tulisi olla vähintään yhden päivämatkan eli 10 km pituinen.

Sodankylässä on yksi luontopolku, joka sijaitsee Pappilanniemessä. Retkeilyreittejä Sodankylän alueella on Vuotsosta lähtevä Ruijanpolku (30kilometriä), Luostonvaellus -luontopolku (14kilometriä), Rajalan kylästä lähtevä Kaarestunturin vaelluspolku (14kilometriä) sekä Ukko-Luoston tunturipolku (11 kilometriä).

Lisäksi reittejä löytyy Sodankylän, Inarin ja Savukosken kuntien alueelle levittyvässä Urho Kekkonen kansallispuistossa. Sodankylän alueella näistä reiteistä sijaitsee Kiilopään luontoliikuntakeskuksesta lähtevät Vasalenni (1 kilometriä), Porolenni (3 kilometriä) ja Kiirunalenni (6 kilometriä). Tankavaarasta Koilliskaran luontokeskuksesta lähtevät Urpiaislenni (1 kilometriä), Koppelolenni (3 kilometriä) ja Kuukkelilenni (6 kilometriä).

Kuntopolkujen ja -ratoja löytyy useita: niistä puolet sijaitsee Pyhä-Luoston suunnalla. Räkki-Luoston vaaraa kiertävä Luoston riistapolku (4 kilometriä) löytyy Luostolta 8 kilometriä Askan suuntaan. Peurasuvannolla sijaitsee 5 kilometrin pituinen lintureitti. Viiankiaapa -aapasuulla on kaksi pitkosuureitistöä. Rengasmaiselle luontopolulle on opastus 4-tieltä Kersilön kylän kohdalta. Pitkä reitti on 7,1 kilometriä ja lyhyt 4,3 kilometriä pitkä. Toinen lähtöpaikka sijaitsee Siurunmaassa, ja sinne on opastus Tanhuantieltä. Siurunmaan polku (1,7 kilometriä) kulkee pysäköintipaikalta Viiankiaavan

reunalle, missä on laavu ja luontotorni.

Kokonaisuudessaan kehittämisehdotusten perusteella erilaisten reittien osalta toivotaan kehitettävien reiteistä saatavissa olevaa informaatiota. Tällä hetkellä tieto on hajallaan, vaikka kattavaa tietoa löytyykin Samoile Sodankylässä -sivustolta. Myös Sodankylän lintubongareiden bongari webissä on tietoa ulkoilukohteista. Kunnan kaikista eri tahojen hallinnoimista reiteistä tarvittaisiin ulkoilukartta ja myös sähköistä informaatiota tulee kehittää. Ulkoilukartan päivittämisen ja painamisen rinnalla kehittämisehdotusten mukaan tulisi tarkastella myös reittien saavutettavuutta Sodankylän kuntakeskuksen alueelta. Nykyisellään reitit ovat kaukana ja niille siirtyminen vaatii aikaa, joka taas nostaa kynnystä liikkua. Kaikkien reittien määrän suhteen vaikuttaisi, että tilanne on kokonaisuudessaan Sodankylässä hyvä: kehittämistarpeet suuntautuvat lähinnä juuri reittiverkoston kehittämiseen sekä informaation tuottamiseen.

5.2.3 Hiihtoladut

Hiihtoladuille kirjasi kehittämistarvetta 62 prosenttia vastaajista kehittämistarpeen keskiarvon ollessa 1,3 (jonkin verran kehittämistarvetta). Hiihtoladujen kehittämistarve-ehdotuksissa korostuvat latujen kunnossapitoon liittyvät toiveet: latujen kunnossapitoa toivotaan useammin. Sivukylillä kunnan toivotaan osallistuvan enemmän latujen kunnossapitoon. Sodankylän alueen hiihtoladujen määrä on hyvä ja latuverkostoa on yritetty kehittää ja tällä hetkellä ainoa pullonkaula joen ylitys, jossa sukset täytyy ottaa jalasta. Reittien pohjustuksessa ja kunnossa on kuitenkin parantamistarpeita. Sodankylän keskustassa sijaitsevalle urheilukentälle on myös ajettu joka talvi latu, joka on myös välillä toiminut ensilumenlatuna. Lyhyelle ja helpolle koko kauden ympäri ylläpidetylle ladulle vaikuttaisikin olevan asukkaiden kehittämisehdotusten perusteella tarvetta: lapsiperheet ja vanhuksat kaipaavat juuri tällaista kohdetta.

5.2.4 Muut kohteet

Vastaajista 48 (25 %) sanoi pyörätuolireiteillä olevan kehittämistarvetta. Vaikka tämä ei ole iso osuus vastaajista, nousi vastausten keskiarvo korkealle (Ka 1,7). Pyörätuoleille soveltuva reitti soveltuu moneen tarkoitukseen esteettömän ulkoilun rinnalla: lapsiperheiden rattailta tehtäviin lenkkeihin ja rollaattorilla liikkuvien ulkoiluun. Kunnassa ei ole virallista luokiteltua esteetöntä reittiä mutta esimerkiksi Pappilanniemi on rakennettu soveltumaan lastenvaunuilla liikkumiseen. Reittiä voitaisiin kehittää edelleen sen keskeisen sijainnin vuoksi toimimaan täysin esteettömänä. Tarvetta reitille vaikuttaisi asukaskyselyn perusteella olevan.

Sodankylässä on matkaluistelu-reitti ollut viime talvena kokeiluluontoisesti. Asukaskyselyssä vastaajista 28 prosenttia oli sitä mieltä, että matkaluistelu-reitillä on kehittämistarvetta. Kehittämistarpeen keskiarvo nousi 1,7 (paljon kehittämistarvetta). Tarkasteltaessa kehittämisehdotuksia kehittäminen liittyy nimenomaan toiveeseen reitin vuosittaisesta olemassaolosta. Asukkaat myös kaipasivat kunnalta ajankohtaista tietoa esimerkiksi kunnan kotisivuille matkaluistelu-reitin kunnosta. Viime talvena reitti tehtiin Jeesiöjoelle, mutta ongelmaksi muodostuivat ylläpidon haasteet ja tästä johtuva reitin huono kunto. Käyttöön soveltuvaa paikkaa ei Sodankylästä ole vielä löydetty. Ylläpito on haastavaa koska vesi tulee jälle tasaisin väliajoin lumen painosta johtuen tai Kitisen vedenottamon vedenpintaan aiheuttamien nousujen ja laskujen vuoksi.

5.2.6 Uimarannat ja avantouintipaikat

Uimarannoille merkitsi kehittämistarvetta yhteensä 91 eli 48 prosenttia vastaajista. Yleinen siisteys sai eniten kehittämissuhteita uimarantojen ja -paikkojen suhteen. Sodankylässä on yksi virallinen uimaranta: Nilimella uimaranta. Lisäksi kunnassa on paljon uimapaikkoja. Avantouintipaikkoja Sodankylässä on yksi ja kyseinen paikka sijaitsee Kommattivaarassa.

5.3 Puuttuvat ulkoilupaikat

Asukkailta tiedusteltiin myös, puuttuuko Sodankylästä jokin tärkeä ulkoilupaikka, joka vaikeuttaa ulkoilun harrastamista. Vastaajat saivat merkitä 0-3 ulkoilupaikkaa tärkeysjärjestyksessä. Yhteensä 77 eli 40 prosenttia vastaajista vastasi kysymykseen. Kokonaisuudessaan vastauksista ei nouse montaa täysin uutta ulkoilupaikkaa vaan pitkälti vastaukset keskittyvät nykyisten ulkoilupaikkojen kehittämiseen. Eniten toivotaan uutta uimahallia ja golfkenttää. Uimahalli Sodankylässä on, joten vaikuttaisikin, että kehittämisessä tulee keskittyä olemassa olevien olosuhteiden kehittämiseen ja varsinkin lähivirkistysolosuhteisiin. Golfkenttää Sodankylässä ei ole.

6 SODANKYLÄN ULKOILUN KEHITTÄMISTARPEET ASUKASKYSELYN PERUSTEELLA

Hyvän ulkoilukunnan tulee tarjota helposti saavutettavia lähivirkistys- ja leikkimahdollisuuksia lapsiperheille, monipuolisia ja vaihtelevia ulkoilupaikkoja nuorille ja aikuisille sekä matalan kynnyksen esteettömiä ulkoilupaikkoja ikääntyville. Sodankylän kaupunki tarjoaa monipuolisia ulkoilumahdollisuuksia kaikenikäisille kuntalaisille. Samalla alueella on Metsähallituksen hallinnoimia luonnonolosuhteiltaan ainutlaatuisia kohteita. Sodankylän tarjoamat maisemat ja lenkkeilymahdollisuudet lähellä keskustaa ja kuntopolut vähän kauempanakin tarjoavat erilaisia harrastuksia niin talvisin hiihtäjille kuin kesäisin lenkkeilijöille, veneilijöille ja esimerkiksi uimareille. Iso haaste varsinkin ulkoilupaikkojen saavutettavuuden näkökulmasta on kunnan maantieteellinen laajuus.

Asukaskyselyn tulosten perusteella suurimmat haasteet nykypäivän Sodankylän ulkoiluolosuhteissa liittyvät lähinnä olemassa olevien ulkoilupaikkojen ja -palveluiden ylläpitoon ja kehittämiseen. Myös ulkoilupaikoista tiedottaminen ja ulkoilureittien viitoitukset vaatiivat terävöittämistä.

Pyörätie- ja kevyen liikenteen väylien verkoston kehittämiseen tulee Sodankylässä kiinnittää tulevaisuudessa huomiota. Pienessä kunnassa jo kohtuullinen määrä kevyen liikenteen väyliä oikeilla alueilla voi toimia merkittävänä ulkoilupaikkana. Haasteena on, että iso osa varsinkin Sodankylän kylien alueilla olevista maanteiden laidoista on Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen hallinnassa ja sen rakentamisesta vastaa myös sama taho.

Erilaisten ulkoilureittien, luontopolkujen ja retkeilyreittien osalta vaikuttaisi, että kehittämisessä tulee keskittyä varsinkin tiedottamiseen sekä kunnan kotisivuilla että ulkoilukartan muodossa. Kokonaisuudessaan tarkasteltaessa Sodankylän ulkoilureittien ja kuntoratojen valikoimaa, on se monipuolinen ja viitoituksia yhtenäistämällä ja varsinkin tiedottamista parantamalla sen käyttöastetta voidaan vielä parantaa.

Yksittäisistä kohteista esiin nousee esiin varsinkin esteetön ulkoilureitti. Tulevaisuudessa on tärkeää huomioida esteettömän luontoliikunnan kasvava tarve. Reitti soveltuu niin ikääntyvän väestön kuin lapsiperheidenkin käyttöön apuvälinein liikkuvien rinnalla.

Asukaskyselyn lopuksi asukkaat saivat nimetä ulkoilupaikkaan tai -palveluun liittyviä asioita, joissa Sodankylä on vastaajan mielestä onnistunut. Monen vastaajan mielestä kunta oli onnistunut varsinkin urheilukentän kehittämisessä ja hiihtoladujen määrä sai myös kiitosta vaikka niille suuntautui myös kehittämisehdotuksia.

Kehittämistä jatketaan edelleen ja tämän asukaskyselyn tulokset tulevat osaksi laajempaa selvitystä Sodankylän ulkoiluolosuhteiden nykytilasta, viimeisen 10 vuoden aikana tapahtuneista muutoksista ja tulevaisuuden ennusteista. Selvitys julkaistaan alkusyksystä 2010.